

**Справа „Патроно, Касіні та Стефанеллі проти Італії”
(„Patrono, Cascini and Stefanelli v. Italy”)**

У рішенні, ухваленому 20 квітня 2006 року у справі *“Патроно, Касіні та Стефанеллі проти Італії”*, Суд постановив, що

- мало місце порушення ч. 1 ст. 6 Конвенції щодо права на суд.

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити кожному заявнику 8000 євро як компенсацію моральної шкоди та 2000 євро на відшкодування судових витрат¹.

Обставини справи

Заявники Антоніо Патроно, 1956 р.н., Джузеппе Касіні, 1965 р.н., і Вікторія Стефанеллі, 1959 р.н., є громадянами Італії та мешкають у Римі.

Усі заявники були суддями на той час, коли їм було запропоновано стати членами Законодавчого бюро Міністерства юстиції Італії. Отож, вони розпочали роботу у Законодавчому бюро.

У жовтні 2001 року відбувалось обговорення проекту Закону “Про міжнародні запити щодо надання судової допомоги”. Цей проект було розроблено згаданим Законодавчим бюро. Під час обговорення проекту сенатор Калві виявив факт існування таємної записки від певних членів Законодавчого бюро із критикою зазначеного законодавчого проекту. Авторами записки, як виявилось, були заявники. Наступного дня Міністр юстиції вирішив звільнити їх. Відтак він звернувся до Голови ради з питань судочинства із клопотанням поновити заявників на посадах суддів, які вони раніше займали, а натомість представити три нові кандидатури для заміни заявників у Законодавчому бюро. Отож, вони були поновлені на попередніх посадах, а до складу Законодавчого бюро увійшли нові судді.

За три дні після дебатів у Парламенті в одній з популярних центральних газет було опубліковано інтерв’ю з депутатом п. Таорміною. Стаття називалась: “Таорміна: “Цілком справедливо звільнити цих нерозважливих суддів”. Пані Таорміна, зокрема, стверджувала: “Судді, котрі обіймають посади у Міністерстві юстиції, неодмінно потрапляють під керівництво цього органу. Вони перестають бути суддями у технічному сенсі, а натомість набувають обов’язку підпорядковуватись міністрові.

¹ Рішення стане остаточним відповідно до вимог ч.2 ст. 44 Конвенції, оскільки воно може бути предметом перегляду. (Прим. перекладачів)

Якщо вони не погоджуються з ним, то повинні полишити міністерську посаду. Отож п. Кастеллі був цілком правий, звільнивши цих суддів”.

Наступного дня в іншій центральній газеті було опубліковано інтерв'ю з п. Пекореллою – членом Парламенту та головою парламентського Комітету з правосуддя. Стаття називалась: “Ми можемо опинитись у 1970-их роках, червоні тоги повернулися”. На питання про те, чи був п. Кастеллі правий, звільнивши суддів, п. Пекорелла відповів: “Є право міністра обирати своїх помічників. Існує обов'язок конфіденційності та лояльності. Він був порушений суддями. Отож, відносини довіри між міністром та цими особами більше не можуть існувати. Якби судді були службовцями, вони б неодмінно постали перед дисциплінарним судом. Причиною рішення міністра були не думки суддів, а прояв їхньої нелояльності”.

Судді, розглядаючи висловлювання п. Таорміні та п. Пекорелли як порушення своєї честі та репутації, звернулися з відповідним позовом до суду (позов про компенсацію шкоди, заподіяної актом грубої дифамації через засоби масової інформації). Отож, проти згаданих депутатів було розпочато два судових провадження.

У грудні 2002 року та у травні 2003 року Парламент ухвалив два рішення, в яких зазначалося, що відповідні міркування депутатів знаходяться під захистом парламентського імунітету, передбаченого ст. 68 Конституції Італії. Такий висновок Парламенту ґрунтувався на тому, що згадані міркування були виголошені під час виконання депутатами своїх функцій. Відтак суддя, котрий розглядав справи проти депутатів, зважаючи на рішення Парламенту, постановив закрити провадження.

Зміст рішення Суду

Заявники оскаржували рішення про визнання заяв депутатів такими, що перебувають під захистом парламентського імунітету, оскільки згадане рішення позбавило їх права на доступ до суду. У зв'язку з цим вони стверджували про порушення ч. 1 ст. 6, ст. 13 та ст. 14 Конвенції.

Суд спочатку зауважив, що рішення Парламенту про поширення парламентського імунітету на заяви, зроблені п. Таорміною та п. Пекореллою стосовно заявників у пресі, були втручанням у право останніх на доступ до суду. Адже згадані рішення позбавили заявників можливості доводити свої позови, а відтак і отримати будь-яку компенсацію шкоди, якої вони могли зазнати внаслідок заяв депутатів.

Суд відзначив, що дія парламентського імунітету є довготривалою практикою. Ця практика спрямована на забезпечення народним представникам свободи слова.

Також парламентський імунітет вберігає депутатів від втручання в їх роботу (тобто у виконання ними парламентських функцій), що може виявитись у нескінченних потоках скарг. Отож, Суд встановив, що втручання у права заявників, передбачене ст. 68 Конституції Італії, відповідало законним цілям, а саме: захисту вільних парламентських дебатів та збереженню розподілу повноважень законодавчої та судової влади.

Далі Суд розглянув питання про те, чи згадане втручання було пропорційним. Він відзначив, що заяви депутатів не можна вважати способом здійснення парламентських повноважень у бувальному сенсі. Адже депутати не виявляли якихось своїх політичних позицій, а лише вказували, що заявники повели себе у специфічний та непрофесійний спосіб. Отож, Суд підкреслив відсутність прямого зв'язку між згаданими заявами депутатів та їхньою парламентською діяльністю. Ця обставина змусила Суд застосувати до справи звужену концепцію пропорційності між ціллю (захистом вільних парламентських дебатів) та заходами, вжитими задля її забезпечення (рішення про поширення дії парламентського імунітету на конкретні заяви депутатів стосовно заявників).

Отож Суд дійшов висновку про те, що рішення місцевого суду про відмову у розгляді позовів заявників не встановило у цій справі справедливий баланс між загальним інтересом та інтересом індивідуальним – захистити фундаментальні права особи. Суд також надав істотної ваги тому факту, що внаслідок рішень Парламенту заявників було позбавлено альтернативних засобів захисту своїх прав, передбачених Конвенцією. Тому Суд постановив, що мало місце порушення ч. 1 ст. 6 Конвенції.

Ознайомившись зі скаргою заявників на порушення ст. 13 Конвенції, Суд вказав, що вона стосувалася тих самих подій, які були розглянуті Судом у зв'язку із застосуванням ч. 1 ст. 6 Конвенції. Тому він дійшов висновку про те, що не було необхідності розглядати цю скаргу окремо. До такого самого висновку Суд дійшов і стосовно скарги заявників на порушення ст. 14 Конвенції.